

ISSN 2616-6844

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

BULLETIN

of the L.N. Gumilyov Eurasian
National University

ҚҰҚЫҚ сериясы
LAW Series
Серия ПРАВО

2 (123)/2018

1995 жылдан бастап шығады
Founded in 1995
Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Astana, 2018
Астана, 2018

Бас редакторы
з.ғ.д., проф.
Амандыкова С.К. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары
Бас редактордың орынбасары

Ибрагимов Ж.И., з.ғ.д., доцент (Қазақстан)
Сарсенова С.Н., з.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абайдельдинов Е.М.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Абдрасулов Е.Б.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Алебастрова И.А.	з.ғ.к., доцент (Ресей)
Ақпанов А.Н.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Баймаханов М.Т.	з.ғ.д., проф., академигі (Қазақстан)
Балтабаев К.Ж.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Букалерова Л.А.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Жумашева Г.С.	з.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Коняхин В.П.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Коробеев А.И.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Кристиан Комплек	д.ю.н., проф. (Польша)
Мукашева А.А.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Мурат Тумай	PhD (Түркия)
Нурғалиева Е.Н.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тлепина Ш.В.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Томас Давулис	з.ғ.д., проф. (Литва)
Тхабисимова Л.А.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Умирзаков П.К.	з.ғ.к. (Қазақстан)
Хайрмуханмедов Н.И.	PhD (Қазақстан)
Явуз Оглу	PhD (Түркия)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.
Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)
E-mail: vest_law@enu.kz

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Д. Байтлесова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. ҚҰҚЫҚ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігімен тіркелген.
27.03.18 ж. № 16992-Ж -тіркеу куәлігі
Мерзімділігі: жылына 4 рет.
Тиражы: 25 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)

Editor-in-Chief

Doctor of Juridical Sciences
Amandykova S.K. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Ibragimov Zh.I., Doctor of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Sarsenova S.N., Can. of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Abaydeldinov E.M.	Doctor of Juridical Sciences, Prof.(Kazakhstan)
Abdrassulov E.B.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Alebastrova I.A.	Can. of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Russia)
Akhpanov A.H.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Baymakhanov M.T.	Doctor of Juridical Sciences, Prof., Academician (Kazakhstan)
Baltabayev K.Zh.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Bukalerova L.A.	Doctor of Juridical Sciences, Prof.(Russia)
Khairmuhanmedov N.I.	PhD (Kazakhstan)
Konyakhin V.P.	Doctor of Juridical Sciences, Prof.(Russia)
Korobeyev A.I.	Doctor of Juridical Sciences, Prof.(Russia)
Krystian Complak	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Poland)
Mukasheva A.A.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Murat Tumay	PhD (Turkey)
Nurgaliyeva E.N.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Tlepina Sh.V.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Tomas Davulis	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Lithuania)
Thabisimova L.A.	Doctor of Juridical Sciences, Prof.(Russia)
Umirzakov P.K.	Can. of Juridical Sciences (Kazakhstan)
Yavuz Oglu	PhD (Turkey)
Zhumasheva G.S.	Can. of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial address:2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31432)
E-mail: vest_law@enu.kz

Responsible secretary, computer layout: Dinara Baytlessova

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University. Law Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan
Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan.
Registration certificate No. 16992-Ж from 27.03.2018
Periodicity: 4 times a year
Circulation: 25 copies
Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31432)

Главный редактор
д.юр.н.
Амандыкова С.К. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Ибрагимов Ж.И., д.юр.н., доцент (Казахстан)
Сарсенова С.Н., к.юр.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абайдельдинов Е.М.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Абдрасулов Е.Б.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Алебастрова И.А.	к.юр.н., доцент (Россия)
Ахпанов А.Н.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Баймаханов М.Т.	д.юр.н., проф., академик (Казахстан)
Балтабаев К.Ж.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Букалерева Л.А.	д.юр.н., проф. (Россия)
Жумашева Г.С.	к.юр.н., доцент (Казахстан)
Коняхин В.П.	д.юр.н., проф. (Россия)
Коробеев А.И.	д.юр.н., проф. (Россия)
Кристиан Комплак	д.юр.н., проф. (Польша)
Мукашева А.А.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Мурат Тумай	PhD (Турция)
Нургалиева Е.Н.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Тлепина Ш.В.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Томас Давулис	д.юр.н., проф. (Литва)
Тхабисимова Л.А.	д.юр.н., проф. (Россия)
Умирзаков П.К.	к.юр.н., (Казахстан)
Хайрмуханмедов Н.И.	PhD (Казахстан)
Явуз Оглу	PhD (Турция)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31432)
E-mail: vest_law@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Д. Байтлесова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Право
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева»
МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан.
Регистрационное свидетельство № 16992-Ж от 27.03.18 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 25 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172)709-500
(вн.31432)

МАЗМҰНЫ

Мемлекет пен құқықтеориясы, конституциялық құқық

<i>Балмагамбетова В.М.</i> Қазақстан Республикасында жоғарғы оқу білімі жайында заңнама болу кезеңдері.....	8
<i>Есентемирова А.М., Амандықова С.К.</i> Қазақстандағы жоғары білім беру жүйесінің кейбір мәселелер мен перспективалары.....	14

Қаржы құқығы

<i>Сактаганова И.С. , Хамзина М.Г.</i> Қазақстандағы бюджеттің құрылуы және бюджет процесі дамуының тарихи-құқықтық аспектілері.....	25
--	----

Қылмыстық құқық

<i>Букалерова Л.А., Кутуев А.Р.</i> Ресейде спортта қолдануға тыйым салынған субстанциялар мен (немесе) әдістерді ұйымдастырғаны, таратқаны және қолданғаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы.....	34
<i>Қаржасова Г.Б.</i> Адам саудасымен күрестің тарихи кезеңдері мен адам саудасы қылмыстары үшін жауапкершілікті реттейтін заңнаманың даму ерекшеліктері.....	41

Қылмыстық-процессуалдық құқық

<i>Ақпанов А.Н., Хан А.Л.</i> Теориялық және қолданбалы аспектілерін, ерекшеліктерін, күдіктіден жауап алу Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізудегі.....	51
<i>Ахметов А.Т., Медиев Р.А.</i> Тергеу амалдарын жүргізу барысында ақпараттарды электрондық жеткізгішпен жұмыс істеу.....	55

Азаматтық құқық

<i>Ашимова З.С.</i> Аукциондарды құқықтық реттеу.....	60
<i>Нукушева А.Ә., Амандықова Л.К.</i> Мұрагерлік құқық қабілеттіліктің ерекшеліктері.....	65

Халықаралық құқық

<i>Асанова Т.С.</i> Шарттар мен әдет-ғұрыптар халықаралық құқық көздері ретінде:салыстыру және қарама-қарсылық (контраст).....	71
<i>Жунусбекова А.Ж.</i> Орталық Азиядағы трансшекаралық су ресурстарын пайдалануды халықаралық-құқықтық реттеудің кейбір мәселелері бойынша.....	78
<i>Мурзағалиев Е.Ч., Сейдеш Б.Б.</i> Еуразиялық Одақ аясында қызмет атқаратын заңгер-халықаралық құқық кадрларын дайындау үшін базалық университетті қалыптастыру.....	85
<i>Ойнарова А.А.</i> Еуразиялық экономикалық одақтың Дүниежүзілік сауда ұйымымен өзара әрекеттесуінің ұйымдық-құқықтық негізі.....	91

Еңбек құқығы

<i>Бекенова А.Б.</i> Қазіргі таңда ҚР әйелдердің еңбегін қорғауды құқықтық реттеу мәселелері.....	102
<i>Исаева А.Ж., Сериев Б.А.</i> Еңбек даулары: теория және тәжірибе мәселелері.....	107

CONTENTS

The theory of the state and the law, the constitutional law

<i>Balmagambetova. V.M.</i> The stages of the formation of legislation on higher education in the Republic of Kazakhstan.....	8
<i>Yessentemirova A.M., Amandykova S.K.</i> Some problems and higher education prospects in Kazakhstan.....	14

Financial law

<i>Saktaganova I.S., Khamzina M.G.</i> The budget system of Kazakhstan and historical and legal aspects of development of the budget process.....	25
---	----

Criminal law

<i>Bukalerova L.A., Kutuev A.R.</i> The criminal liability for the organization, distribution and use of substances and (or) methods prohibited in sport in Russia.....	34
<i>Karzhasova G.B.</i> Features of improvement of legislation regulating activities related to human trafficking and responsibility for human trafficking.....	41

Criminal procedural law

<i>Akhpanov A.N., Khan A.L.</i> Theoretical and applied aspects of features of interrogations suspected of criminal procedure of the Republic of Kazakhstan.....	51
<i>Akhmetov A.T., Mediev R.A.</i> The work with electronic information carrier in the course of investigation.....	55

Civil law

<i>Ashimova Z.S.</i> Legal regulation of auctions.....	60
<i>Nukusheva A.A., Amandykova L.K.</i> Peculiarities of hereditary capacity.....	65

International law

<i>Assanova T.S.</i> Treaties and customs as sources of international law: comparison and contrast....	71
<i>Zhunusbekova A.Zh.</i> About some questions of international legal regulation of use of transboundary water resources in Central Asia.....	78
<i>Murzagaliyev Ye.Ch., Seydesh B.B.</i> Formation of a basic University for the training of international lawyers within the framework of the Eurasian Economic Union.....	85
<i>Oinarova A.A.</i> Organizational and legal basis of interaction between the Eurasian Economic Union and World Trade Organization	91

Labor law

<i>Bekenova A.B.</i> Problems of legal regulation for protection of women's labor in Republic of Kazakhstan in modern stage.....	102
<i>Issayeva A.Zh., Sariyev B.A.</i> Labor disputes: problems of theory and practice.....	107

СОДЕРЖАНИЕ

Теория государства и права, конституционное право

<i>Балмагамбетова В.М.</i> Этапы становления законодательства о высшем образовании в Республике Казахстан.....	8
<i>Есентемирова А.М., Амандықова С.К.</i> Некоторые проблемы и перспективы высшего образования в Казахстане.....	14

Финансовое право

<i>Сактаганова И.С., Хамзина М.Г.</i> Бюджетное устройство Казахстана и историко-правовые аспекты развития бюджетного процесса.....	25
---	----

Уголовное право

<i>Букалерова Л.А., Кутуев А.Р.</i> К вопросу об уголовной ответственности за организацию, распространение и применение субстанций и (или) методов, запрещенных для использования в спорте в России.....	34
<i>Каржасова Г.Б.</i> Особенности совершенствования законодательства, регулирующего деятельность, связанную с торговлей людьми и ответственность за торговлю людьми.....	41

Уголовно-процессуальное право

<i>Ахпанов А.Н., Хан А.Л.</i> Особенности допроса подозреваемого в казахстанском уголовном процессе.....	51
<i>Ахметов А.Т., Медиев Р.А.</i> Работа с электронными носителями информации в ходе проведения следственных действий.....	55

Гражданское право

<i>Ашимова З.С.</i> Правовое регулирование аукционов.....	60
<i>Нукушева А.А., Амандықова Л.К.</i> Особенности наследственной правоспособности.....	65

Международное право

<i>Асанова Т.С.</i> Договоры и обычаи как источники международного права: сравнение и контраст	71
<i>Жунусбекова А.Ж.</i> О некоторых вопросах международно-правового регулирования использования трансграничных водных ресурсов в Центральной Азии.....	78
<i>Мурзагалиев Е.Ч., Сейдеш Б.Б.</i> Формирование базового университета для подготовки юристов-международников в рамках Евразийского экономического союза.....	85
<i>Ойнарова А.А.</i> Организационно-правовая основа взаимодействия Евразийского экономического союза и Всемирной торговой организации	91

Трудовое право

<i>Бекенова А.Б.</i> Проблемы правового регулирования охраны труда женщин в РК на современном этапе.....	102
<i>Исаева А.Ж., Сериев Б.А.</i> Трудовые споры: проблемы теории и практики.....	107

23. Bohoslavsky J.P., Li Y., Sudreau M. Emerging Customary International Law in Sovereign Debt Governance?, *Capital Markets Law Journal*, 9 (1), 55-72 (2013).
24. United Nations General Assembly, International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, Vol. 999, P. 171. Available at: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3aa0.html> (accessed 10.06.2018).
25. Baxter R.R. Multilateral Treaties as Evidence of Customary International Law, *British Yearbook of International Law*, 41, 275-300 (1965).
26. Final Report of the Committee Statement of Principles Applicable to the Formation of General Customary International Law. International Law Association. 2000. Committee on Formation of Customary (General) International Law. London Conference. - 66 p.
27. Shaw M. N. *International Law* (Cambridge University Press, Cambridge, 2014).
28. Weisburd A.M. Customary International Law: The Problem of Treaties, *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 21 (1), 1-46 (1988).
29. Verdier P.-H., Voeten E. Precedent, Compliance, and Change in Customary International Law: An Explanatory Theory, *American Journal of International Law*, 108, 389-434 (2014).
30. Helfer L.R. Exiting Custom: Analogies to Treaty Withdrawals, *Duke Journal of Comparative & International Law*, 21, 65-80 (2010).
31. Quince Ch. *The Persistent Objector and Customary International Law* (Outskierts Press, Denver, Colo, 2010).
32. Keller P. The Concept of Treaty in International Law by Jan Klabbbers, *International and Comparative Law Quarterly*, 47, 240-241 (1998).

Сведения об авторе:

Assanova T. S. — Kazakh University of Economics, Finance and International Trade, Lecturer of Law Subjects of Department of Management and Marketing, Head of the Law Department, LLM Master of Laws in International Law Astana, Kazakhstan.

Асанова Т.С.— Қазақ экономика, қаржы және халықаралық сауда университеті, «Менеджмент және Маркетинг» кафедрасы құқық пәндері оқытушысы, заң бөлімінің бастығы, Заң ғылымдары магистрі (LLM Master of Laws in International Law), Астана, Қазақстан.

XFTAP 10.59.91

А.Ж. Жұнусбекова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: aigerim112@mail.ru)

Орталық Азиядағы трансшекаралық су ресурстарын пайдалануды халықаралық-құқықтық реттеудің кейбір мәселелері бойынша

Аннотация. Су ресурстарының жағдайы әрбір елдің экономикалық дамуына әсер ететін өмірлік маңызды факторлардың бірі болып табылады. Орталық Азиядағы су ресурстары аймақ мемлекеттерінің экономикалық қызметіне үнемі елеулі әсерін тигізіп келеді, өйткені мұнда барлық ірі өзендер трансшекаралық болып табылады және осы аймақтағы елдер арасында сумен жабдықтау және су ресурстарын бірлесе қолдануға қатысты үйлеспеушіліктер бар. Сонымен қатар трансшекаралық су ресурстарын халықаралық-құқықтық реттеу саласындағы халықаралық құқық нормаларын қолдану туралы келіспеушіліктер де бар.

Бұл мақалада мемлекеттердің трансшекаралық су ресурстарын пайдалану бойынша ынтымақтастығы саласындағы халықаралық-құқық нормаларын зерттеу және оларды қолдану тәжірибесі негізінде Орталық Азия аймағындағы трансшекаралық су ресурстарын пайдалану мен басқару бойынша халықаралық-құқықтық реттеуді дамытудың мәселелері мен даму болашағы анықталған.

Түйін сөздер. Трансшекаралық өзен, Орталық Азия, халықаралық ұйым, халықаралық шарт, су-энергетикалық ресурс, су ағыны, су-энергетикалық консорциум

Кіріспе. Соңғы он екі жылда аймақтағы әлеуметтік-экономикалық және саяси дағдарыстың тікелей салдары ретінде Орталық Азия мемлекеттеріндегі трансшекаралық өзендердің су ресурстарын бірлесе пайдалану мен аймақты сумен қамтамасыз ету мәселесі ерекше мәнге ие болды.

Аймақтағы негізгі трансшекаралық су ресурстары бүкіл аймақты қамтитын және Арал теңізі бассейніне құятын Сырдария мен Амудария өзендерінен тұрады. Орталық Азияның барлық

мемлекеттері осы негізгі өзендердің бассейндерінде орналасқан. Сырдария өзенінің негізгі бөлігі (75,2%) Қырғызстан аумағында, 15,2% Өзбекстан аумағында, 6,9% Қазақстанда, Тәжікстанда - 2,7% құрылады. [1] Амударияның су ресурстары Өзбекстан, Ауғанстан, Түркменстан және Тәжікстанмен тұтынылады. [2]

Мақаланың мақсаты Орталық Азия мемлекеттерінің трансшекаралық су ресурстарын пайдаланудың халықаралық-құқықтық мәселелерін зерттеу болып табылады.

Тарихы. Кеңестік кезеңде суды пайдаланудың нақты бекітілген схемасына негізделген шектеулі суды тұтынудың бірыңғай орталықтандырылған саясаты болды. Сонымен бірге, Өзбекстан, Қазақстан және Түркменстанның суармалы егіншілігіне басымдық берілді. Жоғарыда орналасқан Қырғызстан мен Тәжікстан өз аумағында қалыптастырылған су ресурстарының тек 15%-ын пайдалана алды және төменгі ағыс елдерінің ауыл шаруашылық жерлерін суландыру үшін вегетация кезеңінде су жеткізуші ретінде әрекет ете алды. Өтемақы ретінде төменгі ағыс елдерінен оларға жеткізілетін судың есебінен энергетикалық және ауылшаруашылық өнімдерін алып отырды.

Сонымен бірге, әлеуметтік және экономикалық жетістікке жету ұмтылысымен аймақтағы су ресурстарын басқаруда жобалардың экологиялық компоненті ескерілмеді, нәтижесінде ол Арал теңізінің апатына алып келді.

Орталық Азиядағы өзен бассейнінің ресурстарын пайдалану туралы келіспеушіліктер Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін су жолдары трансшекаралық мәртебеге ие болған кезде пайда болды, бұл су ресурстарын пайдаланудың құқықтық режиміндегі «кемшіліктерге» жол ашты. Орталық Азия республикалары тәуелсіздік алғаннан кейін ондаған жылдар бойы болған теңдестірілген су пайдалану жүйесі тоқтатылды.

20-дан астам трансшекаралық өзендерді байланыстыратын Қазақстан мен Қытай арасындағы трансшекаралық өзендердің су ресурстарын пайдалану мәселелері бар, олардың ең ірісі - Ертіс, Іле, Талас, Қорғас. Ертіс өзенінің Қазақстан үшін экономикалық маңызы өте үлкен. Қазақстан шегіндегі өзеннің бассейнінде 2,5 миллионға жуық адам тұрады және онда ірі өнеркәсіптік орталықтар орналасқан, энергетиканы, өнеркәсіпті және ауыл шаруашылығын әрі қарай дамыту бұл өзеннің ресурстарын пайдаланумен байланысты. [3]

Зерттеу әдістері. Мақалада трансшекаралық суды пайдалану мәселелері бойынша халықаралық шарттар, актілер, заңдарды талдауда салыстырмалы құқықтық әдіс; трансшекаралық су ресурстарын пайдалануда Орталық Азия мемлекеттерінің халықаралық ынтымақтастығының қалыптастырылуы мен дамуын зерттеуде тарихи талдау әдісі қолданылды.

Мәселені талдау және оның құқықтық шешімі. Жалпы су экожүйелерімен біріктірілген елдердің бірінде суды пайдаланудың кез келген өзгерісі немесе су объектілерінің құрылысы арқылы су объектілерінің жағдайына әсер етуі басқалардың мүдделеріне сөзсіз әсер етеді.

Іс-әрекеттердің келіспеушілігі қақтығыс жағдайына әкелуі мүмкін, себебі салдар төменгі ағыстағы елдер үшін, оладың экономикалық дамуы мен әлеуметтік және экологиялық жағдайы үшін жиі қолайсыз.

Өз дербестігі үшін күресте, өз егемендігін жүзеге асыру кезінде мемлекеттер (Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекстан, Түркменстан және Тәжікстан) трансшекаралық өзендердің су ресурстарын пайдалану және қорғау саласында туындайтын қоғамдық қатынастарды реттеудің тиімді бірыңғай әдістерін таба алмады және таба алмауда.

Халықаралық тәжірибе көрсеткендей, жағадағы мемлекеттер арасындағы қақтығыстар мемлекетаралық келісімдер, консультациялар, келіссөздер, мемлекетаралық интеграциялық бірлестіктер құру жолымен шешілуі керек.

Дунай өзенінің бассейнінде трансшекаралық су ынтымақтастығының белгіленген тәжірибесін есепке ала отырып, мемлекетаралық ынтымақтастықтың саяси, құқықтық және институционалдық негіздерін нығайту қажет.

Әр түрлі жылдарда Дунай жағасындағы мемлекеттермен 1948 жылғы Кеме қатынасы режимі туралы конвенцияға, 1985 жылы Дунайды қорғау жөніндегі Бухарест декларациясына қол қойылды және 1991 жылы Дунай бассейнінің экологиялық бағдарламасы құрылған. 1994 жылы Дунай өзенін қорғау және тұрақты дамыту жөніндегі ынтымақтастық туралы конвенция қабылданып, оған 13 Дунай жағасындағы елдер қол қойып, өзенді қорғау және трансшекаралық ынтымақтастықты нығайту бойынша Конвенцияның мақсаттарын және ережелерін жүзеге асыру үшін Дунай өзенін қорғау жөніндегі халықаралық комиссиясы құрылған.

Еуразиялық экономикалық одақ, Шанхай ынтымақтастық ұйымы сияқты халықаралық ұйымдар мұндай құқықтық актілерді құруға және оларды бекітуге, сондай-ақ Орталық Азия елдерінің халықаралық су конвенцияларына қол қоюға жағдай туғызуы мүмкін. Жобасы 2003 жылы ұсынылған Еуразиялық экономикалық қоғамдастық шеңберінде Халықаралық су-энергетикалық консорциумын құру Сырдария су-энергетикалық ресурстарын пайдаланудағы аймақтағы мемлекеттер арасындағы келіспеушілікті жоюға және аймақтағы экологиялық теңгерімді сақтауға мүмкіндік беретін еді.

Алайда осы кезеңде су-энергетикалық саладағы бірлесу су-энергетикалық ресурстарын пайдаланудың бірыңғай тәсілін әзірлемеген Орталық Азия елдерінің тар экономикалық мүдделеріне толықтай сай келмейді: қырғыз мен тәжік тараптары консорциумды ары қарай тауар ретінде сату арқылы электр энергиясын өндіру үшін гидроэнергетикалық қондырғыларды салуға арналған орган ретінде қарастырады, алайда бұл халықаралық құқық нормаларына қайшы келеді. Қазақстан мен Өзбекстан үшін Консорциумды құру суармалы егін шаруашылығын кепілдендірілген сумен қамтамасыз ету шешімдерінің бірі болып табылады. [4] Траншекаралық су ресурстары бар мәселелерді бірлесіп шешуді талап етеді, алайда бір уақытта өзендер үшін жауапкершіліктің негізгі үлесін мемлекет алады, сайып келгенде аймақаралық деңгейде ұсынылған идеялар тиімді мемлекеттік саясаттың нәтижесінде, ең алдымен, тиісті ұлттық нормативтік-құқықтық актілерді қабылдау арқылы сәтті жүзеге асырылуы мүмкін.

Келісімшарттық құқықтық механизм трансшекаралық ағындарды қолдану мен ластаудан қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады.

Қазіргі уақытта трансшекаралық ағындарды пайдалану мен қорғауды реттейтін екі әмбебап халықаралық құжат қабылданды. Қазіргі заманғы халықаралық құқық теоретиктерінің пікірінше, 1997 ж. Халықаралық су ағындарын кеме қатынасында емес пайдалану құқығы туралы БҰҰ Конвенциясы «трансшекаралық су ресурстарын басқарудың кешенді құқықтық негізін қамтамасыз ететін жалғыз құқықтық құжат» болып табылады [5, 33 б.], ол жалпы ағындарға қатысты мемлекеттердің әрекетін анықтайтын екі негізгі қағиданы белгілейді: «әділ және ұтымды пайдалану» және жанындағы мемлекетке «елеулі зиян келтірмеу міндеті». Дегенмен, елдер нақты су жинау алаңдарының контекстінде осы терминдер нені білдіретінін өздері анықтауы керек. [6]

35 мемлекет – 36-баптың 1-тармағының ережелеріне сәйкес күшіне ену үшін қажетті ратификациялаудың ең аз саны. Қазіргі уақытта Конвенцияның қатысушылары: Скандинавия елдері, Еуропалық Одаққа мүше мемлекеттер (Венгрия, Германия, Греция, Испания, Италия, Люксембург, Нидерланды, Португалия, Франция), Еуропа елдері (Ұлыбритания, Ирландия, Черногория), Таяу Шығыс елдері (Иордания, Ливан, Катар, Йемен), бірқатар африкалық мемлекеттер, сондай-ақ Орталық Азияның бір мемлекеті – Өзбекстан болып табылады.

2014 жылғы 17 тамызда 1997 жылғы Конвенция қабылданғанынан кейін 17 жыл өткен соң күшіне енді. Кейбір ғалымдардың айтуынша, 1997 жылы Конвенция кодификациялау актісі ретінде әдеттегі құқық, жұмсақ құқық, халықаралық құқықтың жалпы қағидалары түрінде қолданылған су ағындарын қорғау мен пайдаланудың әр түрлі ережелерін жинақтайды. [7]

Екінші көпжақты халықаралық құжат – 1992 ж. Траншекаралық ағын сулар мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы БҰҰ ЕЭК Конвенциясы болып табылады. 1996 жылы 6 қазанда күшіне енген және оның аймақтық бағытына қарамастан (аймақта 56 ел), әмбебап деп аталына алады, өйткені 2003 жылдан бастап басқа аймақтардағы мемлекеттердің Конвенциясыға қосылуына жол беріледі. Конвенцияның қатысушылары Қазақстан Республикасы, Ресей Федерациясы, Ұлыбритания, Германия және басқа елдер болып табылады, ал Қытай Халық Республикасы, Түркменстан Республикасы, Қырғызстан, Өзбекстан және Тәжікстан осы Конвенцияның мүшелері болып табылмайды. Преамбулаға сәйкес Конвенция тараптары трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану маңызды және кідіртуге болмайтын міндеттер екендігін және олардың тиімді шешімі тек тығыз ынтымақтастық арқылы ғана қол жеткізуге болатындығын мойындайды. [8]

Осы Конвенцияны басқа Орталық Азия мемлекеттерінің тануы су ресурстарын бірлесе қолдануды реттейтін мемлекетаралық қатынастар жүйесінде маңызды кезең болуы керек.

Қазіргі уақытта Орталық Азия мемлекеттерінің трансшекаралық өзендердегі суды бірлесе

пайдалану саласындағы ынтымақтастығы 2001 жылғы Қазақстан Республикасының, Тәжікстанның және Өзбекстан мемлекет басшылары қол қойған Ташкент декларациясына және 2002 ж. Қазақстан Республикасы, Қырғызстан, Тәжікстан және Өзбекстан арасындағы Орталық-Азиялық ынтымақтастық ұйымын құру туралы шартқа негізделеді. Орталық-Азиялық ынтымақтастықтың негізгі бағыттарының ішінде ең маңыздысы халықаралық құқықтың жалпыға ортақ қағидалары мен нормалары негізінде Орталық Азиядағы су объектілерін, су-энергетикалық ресурстар мен су шаруашылығы объектілерін ұтымды және өзара тиімді пайдалану саласындағы келісілген іс-әрекеттерді жүргізу болып табылады.

1992 жылғы 18 ақпанда Алматыда Арал теңізі бассейніндегі су қатынастарын реттеу мәселелерін реттеу мақсатында Қазақстан Республикасы, Қырғыз Республикасы, Өзбекстан Республикасы, Тәжікстан Республикасы және Түркменстан Республикасы арасында «Мемлекетаралық су ресурстарын пайдалану мен қорғауды бірлесіп басқару саласындағы ынтымақтастық туралы» Мемлекетаралық Келісімге қол қойылды. Аталған келісімнің 1-бабында трансшекаралық су объектілерін пайдалануда аймақ елдерінің тең құқығы және оларды ұтымды пайдалану мен қорғауды қамтамасыз ету үшін тең жауапкершілігі мойындалады. Кейінірек бұл келісім 1993 жылғы 26 наурыздағы Қызылорда келісімімен және 1995 жылғы 20 қыркүйектегі Нукус декларациясымен расталды.

Орталық Азия мемлекеттері басшыларының шешімі бойынша 1993 жылғы 4 қаңтарда Ташкентте Халықаралық Аралды сақтау қоры құрылды, оның негізгі міндеті – Арал теңізін сақтау, аймақтың барлық мемлекеттерінің мүдделерін ескере отырып Арал теңізі мен Арал теңізі бассейнін экологиялық сауықтыру бойынша бірлескен іс-қимыл шараларын, ұзақ мерзімді бағдарламалар мен жобаларды қаржыландыру. 20 жылдан астам уақыт ішінде Арал теңізі бассейні елдеріне көмек көрсету бойынша үш бағдарлама аясында бірқатар жобаларды жүзеге асыру үшін Орталық Азия үкіметтерімен бірнеше миллиард АҚШ доллары инвестицияланды. Қазақстан Республикасының Халықаралық Аралды сақтау қорында (2008-2013 жж.) төрағалық ету кезеңінде әлеуметтік, экономикалық, экологиялық, гуманитарлық бағыттағы 44 жобаны қамтитын Арал теңізі бассейнінің бағдарламасы-3 әзірленді және бекітілді. [9] Аймақтағы осы және басқа трансшекаралық су проблемаларын шешу үшін халықаралық қаржы институттары: Дүниежүзілік банк, Азия және Ислам даму банкі, БҰҰ Даму Бағдарламасы және басқалар көмек көрсетеді.

Дүниежүзілік банк пен Ғаламдық экологиялық қордың қолдауымен «Арал теңізі бассейніндегі су ресурстары және қоршаған ортаны басқару» жобасының аясында Орталық Азия мемлекет басшылары 1999 жылғы 9 сәуірде Ашхабад декларациясына қол қойды. Декларация аймақтық стратегияны жүзеге асыруда бірлескен шараларды әзірлеу және өңірдің су ресурстарын экожүйеге және суды басқарудың интеграцияланған принциптеріне қатысты нақты іс-қимылды дамыту қажеттігіне тоқталды.

Трансшекаралық суларды қорғау және пайдалану мәселелерін шешуде Орталық Азия мемлекеттері арасындағы екі жақты және көп жақты келісімдер алады. Мысалы 2001 жылғы 12 қыркүйектегі Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы арасындағы «Трансшекаралық өзендерді пайдалану және қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы» келісімі жатады. 2005-2013 жылдар аралығында судың сапасын қорғау, қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы және басқа да бірқатар келісімдерге қол қойылды. Бүгінгі таңда екі ел арасындағы су мәселесі Трансшекаралық өзендерді пайдалану және қорғау жөніндегі бірлескен Қазақстан-Қытай комиссиясының шеңберінде талқылануда. 2003 жылдан 2017 жылға дейін Бірлескен комиссияның 13 отырысы өткізілді. [10]

Сырдария өзенінің бассейніндегі су-энергетикалық ресурстарды пайдалану туралы 1998 жылғы Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекстан және Тәжікстан арасында жасалған келісім-шарт Нарын-Сырдария каскады су қоймаларын келісілген және өзара тиімді пайдалануды реттейді, ал Қазақстан мен Қырғызстан арасындағы 2000 жылғы Шу және Талас өзендеріндегі мемлекетаралық су объектілерін пайдалану туралы келісім осы өзендердегі су объектілерінің үздіксіз және қауіпсіз жұмыс істеуі үшін бірлескен шараларды әзірлеуді және жүзеге асыруды реттейді.

Орталық Азияның трансшекаралық өзендерінің су ресурстарын пайдалануды реттейтін көптеген қол қойылған құжаттардың, үкіметаралық келісімдердің болуы осы мәселені күн тәртібінен шығармады. Аймақтағы елдердің мезгіл-мезгіл қол жеткізетін келісімдеріне қарамастан,

су ресурстарын бірлесе басқарудың механизмі әлі де жоқ. Су мәселелерін шешу жолындағы қайшылықтар су-энергетикалық кешенді интеграцияланған басқару бойынша тиімді шаралар қабылдауды қиындатады. Нақты заңнаманың, суды бөлудің тиімді механизмі, суды басқару және қалыңдыстарды шешу, судың сапасы мен пайдалануы туралы ақпарат алмасудың төмен деңгейі трансшекаралық өзендердің су ресурстарын пайдаланудағы аймақтық ынтымақтастыққа кедергі болып табылады. Орталық Азия елдері отын-энергетикалық ресурстар мен су ресурстарын салыстыруда қиындықтарға ұшырайды. Сонымен қатар, жағадағы елдер трансшекаралық өзендерді бірлесіп пайдаланудың күрделілігіне алып келетін судың өзі емес, судың қолжетімділігін бөлісуге тырысады. [11, 13 б.]

Нәтижелер. Болашақта өңірдің су ресурстарын ұтымды емес пайдалану салдарынан сарқылуы Орталық Азиядағы саяси және әлеуметтік-экономикалық тұрақсыздық үдерістерін нығайтуға ықпал етуі мүмкін. Жоғарыда келтірілген дәлелдер, сондай-ақ суды пайдалану саласындағы жетекші ғалымдардың зерттеулері негізінде, туындайтын мәселелерді шешуге бағытталған бірқатар шаралар ұсынылған:

- Орталық Азия барлық мемлекеттерінің халықаралық су ағындарын кеме қатынасына емес пайдалану туралы 1997 жылғы конвенциясына қосылуы, сондай-ақ осы Конвенцияның ережелерін ұлттық заңнамаға және аймақ мемлекеттері арасындағы екіжақты және көпжақты келісімдер жүйесіне енгізудің құқықтық механизмін құру;

- су ресурстарының ластануы, атмосфералық ауаның сәулеленуі және улы ластануы, биологиялық әртүрліліктің төмендетілуі, жердің тозуы сияқты ұлттық экологиялық проблемалармен күресте мемлекеттердің ынтымақтастығы. Қазақстан трансшекаралық өзендер мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы Хельсинки конвенциясына қосылды, бұл трансшекаралық өзендерді ұтымды пайдалану мен қорғау мәселелерін шешудің бірыңғай құқықтық тәсілдерін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Орталық Азияның басқа мемлекеттерінің осы конвенцияны мойындауы су ресурстарын бірлесе қолдануды реттейтін мемлекетаралық қатынастар жүйесінде маңызды кезең болуы тиіс;

- аймақтағы әрбір ел шегінде бассейндік және субаймақтық деңгейде біртіндеп барлық секторлардың, жергілікті органдардың және суды пайдаланушылар өкілдерінің тең құқылы қатысуын көздейтін суды пайдалануды басқарудың интеграцияланған тәсіліне бірітіндеп көшуді жүзеге асыру. Бұл әдіс суды пайдалану мен табиғи-экономикалық факторлар арасындағы өзара байланысты, экономикалық даму мақсаттарына қолжетімділіктің өзен жүйелерінің экологиялық қауіпсіздігімен теңгерімін бекітеді. [12, 22 б.]

- көпжақты ынтымақтастық шеңберінде өзара әрекетті белсенді қылу: экологиялық қауіпсіздік саласында Орталық-Азиялық ынтымақтастық ұйымы, Шанхай ынтымақтастық ұйымымен, аймақтық ұйымдармен, соның ішінде ЕАЭО-пен ынтымақтастықты жандандыру. Орталық Азия мемлекеттері Халықаралық су-энергетикалық консорциумының құрылуына әрекет жасауы керек, оның көмегімен бірқатар міндеттер тез және тиімді шешілуі мүмкін: аймақтағы су мен энергетикалық ресурстарды басқарудың бірлескен балансын құру, трансшекаралық өзен бассейндерінің гидроэнергетикалық ресурстарын кешенді игеру және пайдалану, гидроқұрылыстарды бірлесіп салу және т.б.

- трансшекаралық суларды қорғау және пайдалану туралы халықаралық шарттарға су объектілерінің трансшекаралық ластануы үшін мемлекеттердің халықаралық құқықтық жауапкершілігінің түрлері мен нысандарын реттейтін нормаларды әзірлеу және енгізу қажет;

- ұлттық деңгейде трансшекаралық су объектілерін қорғау және пайдалану туралы нормаларын жетілдіру, сондай-ақ оларды жүзеге асырудың ең тиімді механизмдерін әзірлеу қажет. Орталық Азия елдеріне Ұлттық Су стратегиясын жасау және бекіту қажет және соның негізінде трансшекаралық су ресурстарын пайдалану саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықты едәуір жеңілдететін және кейінгі аймақтық келісімдер үшін қажетті құқықтық базаны қалыптастыратын аймақтық су стратегиясын әзірлеу және қабылдау қажет.

Қорытынды. Осылайша, Орталық Азия мемлекеттерінің трансшекаралық ағындарды қорғау және пайдалану саласындағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастығы 1990-шы жылдардың соңына қарай ғана күшейе бастады. «Су ресурстарын басқару жөніндегі аймақтық органдар су ресурстарын басқару жөніндегі қызметтің әсерінен экологиялық жағдайдың нашарлауын ескере бастады, демек, табиғи орта аймақтағы әлеуметтік-экономикалық жағдайды тұрақсыздандырушы

факторына айналды. Табиғи және табиғи-антропогендік циклдердің орнықтылығына көшудің басты шарты өзен мен суармалы жерлердің өзара әрекеттесуінің жағымсыз факторларын азайту, сондай-ақ жер үсті және жер асты суларының өзара әрекеттесуі болып табылатындығына қол жеткізілді. [13, 24 б.] Осы кезеңде трансшекаралық өзендердің бассейндеріндегі су тапшылығының артуы, олардың суларының сапасының нашарлауы жағдайында әр тараптың мүдделерін есепке алатын және осы өзендердің экологиялық қауіпсіз режимін сақтауға бағытталған мемлекеттер арасындағы су қатынастарын реттеу үшін құқықтық шаралар әзірленуде.

Су мәселесі – бұл Орталық Азия елдеріндегі мемлекеттік құрылыстың барлық үрдісіне әсер ететін, ұлттық қауіпсіздік мүдделеріне тікелей әсер ететін тақырып. Сондықтан аймақтағы барлық елдердің мүдделерін есепке ала отырып, аймақтағы елдердің келісілген «су саясатын» іске асыру, трансшекаралық өзендердің су ресурстарын барынша ұтымды пайдаланудың құқықтық механизмін құру қолайлы экологиялық жағдайдың, аймақтағы жан-жақты даму мен тыныштықты сақтаудың негізі болып табылады.

Әдебиеттер тізімі

1. Когда соединяет вода. Как в союзе решить проблему трансграничных рек [Электрон.ресурс]. – 2014. – URL: <http://www.odnako.org/blogs/kogda-soedinyayet-voda-kak-v-soyuze-reshit-problemu-transgranichnih-rek/> (жүгінген күн: 15.07.2018)
2. Алиев Г.К. Водные ресурсы Центральной Азии. Роль и значение водных ресурсов в экономике Узбекистана // Нормы международного права по трансграничным водным объектам и региональные проблемы их использования: Материалы Круглого стола, 2009. – Ташкент. – С.10.
3. Трансграничные реки – стратегический ресурс водообеспечения Казахстана. [Электрон.ресурс]. – 2014. – URL: www.inform.kz (жүгінген күн: 15.07.2018)
4. Вода и конфликт интересов в Центральной Азии. [Электрон.ресурс]. – 2009. – URL: <http://caucasustimes.com/ru/voda-i-konflikt-interesov-v-centraln/> (жүгінген күн: 15.07.2018)
5. Калиниченко Т.Г. Формирование и развитие международного водного права // Экологическое право. – 2005. – № 6 – С.33.
6. Конвенция ООН о праве несудоходных видов использования международных водотоков 1997 г. [Электрон.ресурс]. – URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/watercrs.shtml (жүгінген күн: 15.07.2018)
7. Рязанова М.А. Вступление в силу Конвенции ООН о праве несудоходных видов использования международных водотоков 1997 г. как новый этап кодификации международного права водных ресурсов. Аналитический портал Отрасли права. [Электрон.ресурс]. – 2016. – URL: <http://xn--7sbbaj7auwnffhk.xn-p1ai/article/15565> (жүгінген күн: 15.07.2018)
8. Хельсинкская Конвенция по охране и использованию трансграничных водотоков и международных озер 1992 г. [Электрон.ресурс]. – URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/watercourses_lakes.shtml (жүгінген күн: 15.07.2018)
9. Сотрудничество со странами Центральной Азии в сфере рационального использования водно-энергетических ресурсов. [Электрон.ресурс]. – 2016. – URL: <http://www.mfa.kz/ru/content-view/sotrudnichestvo-so-stranami-tsentralnoj-azii-v-sfere-ratsionalnogo-ispolzovaniya-vodno-energeticheskikh-resursov> (жүгінген күн: 15.07.2018)
10. Сотрудничество между РК и КНР в сфере использования и охраны водных ресурсов. [Электрон.ресурс]. – 2016. – URL: <http://www.mfa.kz/ru/content-view/sotrudnichestvo-mezhdu-rk-i-kr-v-sfere-ispolzovaniya-i-okhrany-vodnykh-resursov> (жүгінген күн: 15.07.2018)
11. Ауелбаев Б. Политика стран Центральной Азии и водно-энергетические проблемы региона // Analytic (Казахстан). – 2009. – № 3. – С.13-18.
12. Кипшакбаев Н.К., Соколов В.И., Рахимов Ш.Х. Водные ресурсы бассейна Аральского моря: формирование и использование // Экология и устойчивое развитие. – 2004. – № 2. – С.22-27.
13. Раджабов С.Н. Нерешенный вопрос правового регулирования трансграничных водотоков в Центрально-Азиатском регионе // Евразийский юридический журнал. – 2015. – № 11 – С.24.

А.Ж. Жунусбекова

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

О некоторых вопросах международно-правового регулирования использования трансграничных водных ресурсов в Центральной Азии

Аннотация. Состояние водных ресурсов является одним из важнейших факторов, влияющих на экономическое развитие каждой страны. Водные ресурсы в Центральной Азии всегда оказывали и продолжают оказывать существенное воздействие на экономическую деятельность государств региона, поскольку все крупные реки здесь являются трансграничными и существуют разногласия между странами региона по поводу водообеспечения и совместного использования водных ресурсов. Также существуют разногласия по применению норм международного права в сфере международно-правового регулирования трансграничных водных ресурсов.

В данной статье на основе изучения международно-правовых норм, практики их применения в сфере сотрудничества государств по использованию трансграничных водных ресурсов определены проблемы и перспективы развития международно-правового регулирования сотрудничества государств по использованию и управлению трансграничными водными ресурсами в регионе Центральной Азии.

Ключевые слова. Трансграничная река, Центральная Азия, международная организация, международный договор, водно-энергетический ресурс, водоток, водно-энергетический консорциум

A.Zh. Zhunusbekova

L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

About some questions of international legal regulation of use of transboundary water resources in Central Asia

Abstract. The condition of water resources is one of the major factors influencing economic development of each country. Water resources in Central Asia always made and continue to make essential impact on economic activity of the states of the region as all large rivers are transboundary rivers here and there are disagreements between the countries of the region concerning water supply and sharing of water resources. Also there are disagreements on use of rules of international law in the sphere of international legal regulation of transboundary water resources.

In this article on the basis of studying of international legal norms, practice of their application in the sphere of cooperation of the states in use of transboundary water resources problems and the prospects of development of international legal regulation of cooperation of the states for use and management of transboundary water resources in the region of Central Asia are defined.

Key words. Transboundary river, Central Asia, international organization, international treaty, hydro-electric resource, waterway, hydro-electric consortium

References

1. Kogda soedinjaet voda. Kak v sojuze reshiti' problemu transgranichnyh rek [When water connects. As in the union to solve a problem of the transgranichny rivers], (2014). Available at: <http://www.odnako.org/blogs/kogda-soedinjaet-voda-kak-v-soyuze-reshit-problemu-transgranichnih-rek/> [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
2. Aliev G.K. Vodnye resursy Central'noj Azii. Rol' i znachenie vodnyh resursov v jekonomike Uzbekistana [Water resources of Central Asia. The role and importance of water resources in the economy of Uzbekistan]. Normy mezhdunarodnogo prava po transgranichnym vodnym ob'ektam i regional'nye problemy ih ispol'zovanija: Materialy Kruglogo stola [Materials of the Round Table "Norms of international law on transboundary water bodies and regional problems of their use"]. Tashkent, 2009. p. 10.
3. Transgranichnye reki – strategicheskij resurs vodoobespechenija Kazahstana [Transboundary rivers – a strategic resource of water supply in Kazakhstan], (2014). Available at: www.inform.kz [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
4. Voda i konflikt interesov v Central'noj Azii [Water and conflict of interests in Central Asia], (2009). Available at: <http://caucasustimes.com/ru/voda-i-konflikt-interesov-v-centraln/> [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
5. Kalinichenko T.G. Formirovanie i razvitie mezhdunarodnogo vodnogo prava [Formation and development of international water law], *Jekologicheskoe pravo* [Environmental law], (6), 33 (2005). [in Russian]
6. Konvencija OON o prave nesudohodnyh vidov ispol'zovanija mezhdunarodnyh vodotokov 1997 g. [The UN Convention on the Law of the Non-Navigational Uses of International Watercourses, 1997]. Available at: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/watercrs.shtml [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
7. Rjazanova M.A. Vstuplenie v silu Konvencii OON o prave nesudohodnyh vidov ispol'zovanija mezhdunarodnyh vodotokov 1997 g. kak novyj jetap kodifikacii mezhdunarodnogo prava vodnyh resursov [The entry into force of the

- 1997 UN Convention on the Law of the Non-navigational Uses of International Watercourses as a New Stage of the Codification of International Water Law], (2016). Available at: <http://xn--7sbbaj7auwnffhk.xnp1ai/article/15565> [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
8. Hel'sinskaja Konvencija po ohrane i ispol'zovaniju transgranichnyh vodotokov i mezhdunarodnyh ozer 1992 g. [Helsinki Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, 1992]. Available at: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/watercourses_lakes.shtml [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
9. Sotrudnichestvo so stranami Central'noj Azii v sfere racional'nogo ispol'zovaniya vodno-jenergeticheskikh resursov [Cooperation with Central Asian countries in the field of rational use of water and energy resources], (2016). Available at: <http://www.mfa.kz/ru/content-view/sotrudnichestvo-so-stranami-tsentralnoj-azii-v-sfere-ratsionalnogo-ispolzovaniya-vodno-energeticheskikh-resursov> [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
10. Sotrudnichestvo mezhdru RK i KNR v sfere ispol'zovaniya i ohrany vodnyh resursov [Cooperation between the RK and the PRC in the field of use and protection of water resources], (2016). Available at: <http://www.mfa.kz/ru/content-view/sotrudnichestvo-mezhdru-rk-i-knr-v-sfere-ispolzovaniya-i-okhrany-vodnykh-resursov> [in Russian]. (accessed 15.07.2018).
11. Auelbaev B. Politika stran Central'noj Azii i vodno-jenergeticheskie problemy regiona [The policy of the Central Asian countries and the water and energy problems of the region], Analytic (Kazakhstan), (3), 13-18 (2009). [in Russian]
12. Kipshakbaev N.K., Sokolov V.I., Rahimov Sh.H. Vodnye resursy bassejna Aral'skogo morja: formirovanie i ispol'zovanie [Water Resources of the Aral Sea Basin: Formation and Use], Jekologija i ustojchivoe razvitie [Ecology and Sustainable Development], (2), 22-27 (2004). [in Russian]
13. Radzhabov S.N. Nereshennyj vopros pravovogo regulirovaniya transgranichnyh vodotokov v Central'no-Aziatskom regione [Unresolved issue of legal regulation of transboundary watercourses in the Central Asian region], Evrazijskij juridicheskij zhurnal [Eurasian Law Journal], (11), 11-24 (2015). [in Russian]

Сведения об авторе:

Жунусбекова А.Ж. – Халықаралық құқық мамандығының 2 курс PhD докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Zhunusbekova A.Zh. – PhD doctoral student 2 courses of specialty International law, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

XFTAP 3.34.341

Е.Ч. Мурзағалиев¹, Б.Б. Сейдеш²

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: ¹murzagaliyev_yech@enu.kz, ²Seidehs_bb@enu.kz)

Еуразиялық Одақ аясында қызмет атқаратын заңгер-халықаралық құқық кадрларын дайындау үшін базалық университетті қалыптастыру

Аннотация. Еуразиялық идея теория секілді өткен ғасырда туды. Бірақ, еуразиялық идея тәжірибе жүзінде осы ғасырда жүзеге асады. Л.Н. Гумилев атындағы университетінің қабырғасында Еуразиялық Одақ аясында қызмет атқаратын заңгер-халықаралық құқық кадрларын дайындау үшін базалық университетті қалыптастыру идеясының бар екендігі, және бір кездері орындалмайтындай болып көрінгенімен оның да шынайы түрде жүзеге асып келе жатқандығы куантады. Авторлар бүгінгі жаһандану дәуіріндегі континенттердің интеграциялық қарым-қатынастарға талпынуға жасалған алғашқы қадам туралы айта келе, оның ішінде нақтырақ Еуразиялық Одақ аясында қызмет атқаратын заңгер-халықаралық құқық кадрларын дайындау үшін базалық университетті қалыптастыру мәселелеріне кеңірек талдау жасайды. Бұрынғы үстемдік құрған екі жүйенің арасындағы даму үрдісі, бәсекелестіктің (экономикалық, саяси, қарулану мәселелері бойынша) болғанында өз ықпалын тигізбей қойғаны жасырын емес. Саяси мәселелердің де салмақ басатын тұстары басым, бірақ қазіргі заманауи интеграциялық дамудың жаңа белесінде Еуразиялық Одақтың атқаратын ролін және осы аталмыш ұйым аясында қызмет атқаратын заңгер-халықаралық құқық кадрларын дайындау мақсатындағы базалық университетті қалыптастыру бүгінгі таңда өзекті мәселе болып отырғандығын да дәл уақытында, әрі орынды алға тарта білген.

Түйін сөздер. Бүгінгі жаһандану дәуіріндегі ынтымақтастық, интеграциялық үрдістер, халықаралық құқық, интеграциялық бірлестіктер, Еуразиялық Одақ, құқықтық реттеу мәселелері.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Құқық сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журнал мақсаты. Заң ғылымдары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және vest_law@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын* тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

5. *XFTAP* <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспесі, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі)

Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-іздістіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана номерленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдібиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен

әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, 45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін әзірлеу үлгілерін төмендегі **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз**).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Реквизиттер:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Цеснабанк: КБЕ16

БИИ 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN - KZ 91998ВТВ0000003104

**Provision on articles submitted to the journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Law Series”**

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of Juridical sciences.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail vest_law@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those **formulas** are numbered, to which the text has references.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN - KZ 91998BTVB0000003104

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Право»

1. **Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ по юридическому направлению.
2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сагпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_law@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.
4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).
5. **Схема построения статьи** (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на

литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN - KZ 91998BTV0000003104

ГРНТИ 27.25.19

А.Ж. Жубанышева¹, Н. Темиргалиев², А.Б. Утесов³

¹²*Институт теоретической математики и научных вычислений Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан*

³*Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, Актюбе, Казахстан*

(E-mail: ¹axaulezh@mail.ru, ²ntmath10@mail.ru, ³adilzhan_71@mail.ru)

Численное дифференцирование функций в контексте Компьютерного (вычислительного) поперечника

Аннотация. В рамках компьютерного (вычислительного) поперечника полностью решена задача приближенного дифференцирования функций, принадлежащих классам Соболева по неточной информации, полученной от производного конечного множества тригонометрических коэффициентов Фурье-Лебега дифференцируемой функции... [100-200 слов]

Ключевые слова. Приближенное дифференцирование, восстановление по неточной информации, предельная погрешность, компьютерный (вычислительный) поперечник.

Основной текст статьи должен содержать

- введение/постановка задачи,
- цели/история,
- методы исследования,
- результаты/обсуждение, заключение/выводы.

Список литературы

1. Темиргалиев Н. Компьютерный (вычислительный) поперечник как синтез известного и нового в численном анализе// Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева -2014. –Т. 4. № 101. – С. 16–33.
2. Локуциевский О.М., Гавриков М.Б. Начала численного анализа. -М.: ТОО «Янус», 1995. -581 с.
3. Жубанышева А.Ж., Абикенова Ш. О нормах производных функций с нулевыми значениями заданного набора линейных функционалов и их применения к поперечниковым задачам// Функциональные пространства и теория приближения функций: Тезисы докладов Международной конференции, посвященная 110-летию со дня рождения академика С.М. Никольского, Москва, Россия, 2015. – Москва, 2015. -С.141-142

А.Ж. Жубанышева, Н. Темиргалиев, А.Б. Утесов

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің теориялық математика және ғылыми есептеулер институты, Астана, Қазақстан

Қ.Жубанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде функцияларды сандық дифференциалдау

Аннотация. Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде Соболев класында жататын функцияларды олардың тригонометриялық Фурье-Лебег коэффициенттерінің ақырлы жиынынан алынған дәл емес ақпарат арқылы жуықтау есебі толығымен шешілді... [100-200 сөз]

Түйін сөздер. Жуықтап дифференциалдау, дәл емес ақпарат бойынша жуықтау, шектік қателік, Компьютерлік (есептеуіш) диаметр.

A.Zh. Zhubanysheva, N. Temirgaliyev, A.B. Utesov
*Institute of theoretical mathematics and scientific computations of L.N. Gumilyov Eurasian
National University, Astana, Kazakhstan*
K.Zhubanov Aktobe Regional State University, Aktobe, Kazakhstan

Numerical differentiation of functions in the context of Computational (numerical) diameter

Abstract. The computational (numerical) diameter is used to completely solve the problem of approximate differentiation of a function given inexact information in the form of an arbitrary finite set of trigonometric Fourier coefficients... [100-200 words]

Key words. Approximate differentiation, recovery from inexact information, limiting error, computational (numerical) diameter, massive limiting error.

References

1. Temirgaliyev N. Komp'yuternyj (vychislitel'nyj) poperechnik kak sintez izvestnogo i novogo v chislennom analize [Computational (numerical) diameter as a synthesis of the known and the new in numerical analysis], Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva [Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University], 4(101), 16–33 (2014). [in Russian]
2. Lokucievskij O.M., Gavrikov M.B. Nachala chislennogo analiza [Elements of numerical analysis] (Yanus, Moscow, 1995).
3. Zhubanysheva A.Zh., Abikenova Sh.K. O normah proizvodnyh funkcionov s nulevymi znachenijami zadannogo nabora linejnyh funkcionov i ih primenenija k poperechnikovym zadacham [About the norms of the derivatives of functions with zero values of a given set of linear functionals and their application to the width problems]. Tezisy dokladov Mezhdunarodnoj konferencii, posvjashhennaja 110-letiju so dnja rozhdenija akademika S.M.Nikol'skogo «Funkcional'nye prostranstva i teorija priblizhenija funkcionov» [International conference on Function Spaces and Approximation Theory dedicated to the 110th anniversary of S. M. Nikol'skii]. Moscow, 2015, pp. 141-142.

Сведения об авторах:

На каз.:

Жұбаньшева А.Ж. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының аға ғылыми қызметкері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темірғалиев Н. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - физика-математика ғылымдарының кандидаты, Математика кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, А.Молдағұлов даңғ. 34, Ақтөбе, Қазақстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На рус.:

Жубаньшева А.Ж. – Старший научный сотрудник Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темиргалиев Н. – Директор Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - кандидат физико-математических наук, доцент кафедры Математики, Актобинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, пр. А.Молдагуловой 34, Актобе, Казахстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На аҥҕл.:

Zhubanysheva A.Zh. – Senior researcher of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Temirgaliyev N. – Head of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Utesov A.B. - candidate of physical and mathematical sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, K.Zhubanov Aktobe Regional State University, A.Moldagulova Prospect, 34, Aktobe, Kazakhstan. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

Редактор: С.К. Амандыкова
Шығарушы редактор: Д. Байтлесова
Дизайн: Д. Байтлесова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Хабаршысы. Құқық сериясы.
-2018. - 2 (123). - Астана: ЕҰУ. 122 -б.
Шартты б.т. -15,2 Таралымы - 25 дана

Мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекен-жайы: 010008, Астана қ.,
Сатпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31432)
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің баспасында басылды